

הארכיאולוגיה הקהילתית הינה תחום חדשני יחסית בעולם הרחב. ראשיתה לפני כ-40 שנה במחקרים שבוצעו בארה"ב ובהמשך באוסטרליה. לאחר כ-150 שנות מחקר ארכיאולוגי אשר התמקד בחוקר, שהיה כמעט ללא יוצא מן הכלל נוצרי או יהודי ממוצא אירופאי, קבעה הארכיאולוגיה הקהילתית שיש להציב את הקהילה במוקד התהליך. הרציונאל בגישה חדשנית זו מבוסס על כך שהגבלת עולם המחקר לקליקה מצמצמת וחד-ממדית, מבחינה תרבותית, חוסמת את המחקר בהגדרה של מגוון שאלות מחקר ובשימוש בשיטות מחקר לא קונבנציונאליות. לפיכך, יש לתת לנציגים בקהילה מקום מרכזי בהגדרת מטרות המחקר, עיצוב שיטות המחקר, ביצוע המחקר עצמו, הצגת הממצאים בפרסום לציבור הרחב, פיתוח תצוגות מוזיאוניות של הממצאים, הנגשה והדרכת האתרים לציבור הרחב.

הארכיאולוגיה הקהילתית הגיעה כרגיל באיחור רב לארץ הקודש. ניצנים ראשוניים של פרויקטים בגישה זו בוצעו בירושלים, במודיעין, ביקנעם ועוד החל מראשית שנות ה-2000. אבל כל הפרויקטים הללו היו בבחינת ניסויים מוגבלים בזמן ובהיקף. בשנת 2006 החל מכון ישראלי לארכיאולוגיה לנהל פרויקט ארכיאולוגיה קהילתית בעיר לוד שהוא הפרויקט המקיף הראשון מסוגו שמתנהל בארץ. זהו אחד הפרויקטים המשמעותיים בתחום שנוהלו בעולם כולו. מדי שנה משתתפים בפרויקט כאלף מתלמידי מערכת החינוך העירונית. תושבי העיר שותפים בתכנון הפרויקט ובמהלכים לפיתוח העיר העתיקה של לוד כאתר תירות ברמה בין לאומית וכמחולל מפנה לעתיד טוב יותר לעיר.

שיאה של התכנית השנתית בחפירה ארכיאולוגית אשר התחילה השנה ביום ראשון ה-26.4.15 ותימשך עד ליום חמישי ה-11.6.15. בחפירה משתתפים תלמידי מערכת החינוך, נציגי ארגונים בעיר ומחוצה לה ומתנדבים רבים.

ב-14.6.15 נקיים, החל בשעה 16:30, יום שיא שבו יהיו תחנות הדרכה בעיר העתיקה, תחנת מפגש בין יהודים לערבים, אוכל אותנטי, האורחים יוכלו להשתתף בחפירה הארכיאולוגית בהנחיית צוות החפירה ויהיו אפילו הפעלות לילדים הקטנים. לאירוע הזה מתגייסים ארגונים רבים בעיר בהם אגודת הסטודנטים, תלמידי בתי ספר תיכון, צוות מתנ"ס שיקגו ותושבי העיר. סופו של האירוע במופע שנקיים בלב העיר העתיקה בחסות עיריית לוד ב-30.6.15 נתחיל במסורת חדשה ונערוך כנס שנתי לתולדות העיר לוד. הכנס יתקיים אחר הצהריים ובערב בהיכל התרבות העירוני. ישתתפו בו בכירי החוקרים של העיר לוד אשר כבר בימים אלה עמלים על הכנת שנתון שיכלול את דברי הכנס במאמרים המותאמים לקהל יודעי חן המתעניינים בעברה של העיר לוד. בכנס נפרסם קול קורא לקהל הרחב לקחת חלק פעיל בועדות ההיגוי של הפרויקט אשר תעסוקנה בתכנון, בחינוך, בקשר עם הקהילה, בגיוס משאבים, במיתוג ופרסום, בתיירות ועוד.

